

NACIONALNI PROTOKOLI AKTIVNOSTI ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE

naziv **SODELOVANJE PRI MENJAVI OSREDNJEGA VENSKEGA KATETRA (OVK) ZA HEMODIALIZO PO VODILU**

koda **20.18**

Ključne besede: **Osrednji venski kateter za hemodializo, menjava po žici, hemodializa**

Namen aktivnosti: **Varna in strokovna menjava OVK za hemodializo. Zagotavljanje brezhibnega delovanja, boljšega hemodializnega zdravljenja in hitrejšega okrevanja.**

Potrebni pripomočki:

Predvideni čas izvajanja protokola (aktivnosti): **20-30 minut**

Skrbnik protokola aktivnosti zdravstvene nege:

Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v nefrologiji, dializi in transplantaciji

Potrebno število oseb za izvedbo aktivnosti: **2**

odgovorna oseba protokola: **Ana Koroša**

- Set s primernim OVK (primerna dolžina in lumen), ki še vsebuje: vodilo za uvajanje katetra, dve brizgalki, dva zamaška, obliž.
- Sterilen set za zamenjavo OVK po vodilu, ki je lahko tovarniško pripravljen, ali pa ga pripravimo sami. Vsebuje naj: 4 navadne komprese, eno preklano kompreso, pean, 10 – 15 tamponov in zložence (v velikost 5 x 5 cm – 6 kom. in v velikosti 7,5 x 7,5 cm 6 kom.).
- Sterilen plašč in rokavice.
- Zaščitna maska in kapa za pacienta
- Osebna varovalna sredstva v skladu z navodili ustanove v skladu z navodili ustanove
- Po potrebi dodatne sterilne komprese (navadne in preklane).
- Razkužilo za kožo po standardu ustanove
- antikoagulacijsko sredstvo
- 0,9% NaCl.
- Brizgalka in igle različnih velikosti.
- Sterilen skalpel ali škarje.
- Sterilna ledvička.
- Sterilen šivalnik in material za šivanje.
- Material za fiksacijo katetra.
- Razkužilo za roke.
- Rokavice za enkratno uporabo.
- Koš za odpadke ali ledvička.
- Zbiralnik za ostre predmete

Aktivnost ZBN lahko izvede:

		omejitve, pripombe
bolničar	NE	
tehnik zdravstvene nege	DA	<i>po uspešno opravljenem internem usposabljanju (Uradni list RS, št. 107/11)</i>
diplomirana medicinska sestra	DA	<i>po uspešno opravljenem internem usposabljanju</i>
diplomirana babica	NE	
študent, pripravnik	NE	

NACIONALNI PROTOKOLI AKTIVNOSTI ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE

Izvedba aktivnosti zdravstvene nege:

1.	Pacient mora biti pred menjavo osrednjega venskega katetra za hemodializo ustrezno higiensko oskrbljen (umiti ali stuširan in v svežem perilu), odstranjen mora imeti ves nakit (verižica, uhani) in nameščen v ustrezen ležeči položaj, tako da bo omogočen najboljši dostop do katetra.
2.	Dipl. m. s. si razkuži roke, pacienta priklopi na monitor (3 kanalni EKG, RR) mu nadene masko ter si ponovno razkuži roke.
3.	Zdravnik si razkuži roke in si nadene masko in kapo ter si ponovno razkuži roke.
4.	Dipl. m. s. si nato nadene masko, zaščitne rokavice in odstrani staro prevezo s katero je bil fiksiran osrednji venski kateter. Sname si rokavice in si razkuži roke.
5.	Dipl. m. s. na delovno površino pripravi sterilne rokavice in sterilni plašč.
6.	Zdravnik si nadene sterilne rokavice. Dipl. m. s. odpre sterilni plašč in mu pomaga pri oblačenju.
7.	Dipl. m. s. odpre set za zamenjavo osrednjega venskega katetra in doda potreben material in pripomočke.
8.	Zdravnik vzame sterilnen pean iz seta in prične s toaletno vstopišča katetra. Razkuži vstopišče katetra, okolico ter krake katetra, saj bo skozi venski krak katetra uvajal vodilo za zamenjavo katetra.
9.	Dipl. m. s. asistira pri toaleti s polivanjem tamponov z razkužilom.
10.	Zdravnik nato pokrije pacienta s sterilnimi kompresami.
11.	Zdravnik vzame sterilne škarje ali skalpel in odstrani šiva s katerima je kateter pritrjen na pacientovo kožo.
12.	Dipl. m. s. odpre set s katetrom, zdravnik vzame kateter in pribor za zamenjavo le tega, ter ga razporedi na sterilno delovno površino.
13.	Zdravnik nato aspirira 0,9% Na Cl in jo odloži na sterilno delovno površino ter si pripravi brizgalke, ki jih bo potreboval; dipl. m. s. asistira pri aspiraciji 0,9% Na Cl in pri pripravi sterilnega materiala z dodajanjem le tega (brizgalke, ledvička).
14.	Ko sta si zdravnik in medicinska sestra pripravila vse potrebno za zamenjavo katetra si dipl. m. s. nadene sterilne rokavice.
15.	Zdravnik nato po aseptični metodi odstrani zamašek iz venskega kraka katetra, aspirira polnilni volumen katetra (antikoagulant) in venski krak spera z 0,9% Na Cl.

opombe:

– Pacienta pripravimo na poseg, tako da bo le ta potekal nemoteno.
– Nadzor vitalnih funkcij.
– Preprečitev prenosa okužb.
– Preprečitev prenosa okužb.
– Strokovno sodelovanje. Pomoč pri sterilnem oblačenju kirurškega plašča.
– Priprava kože na poseg po navodilih KOBO komisije.
– Pripravi si sterilno delovno polje in zagotovi aseptične pogoje.
– Zagotovi dober pregled in dosegljivost materiala.
– Za vzdrževanje prehodnosti katetra in prebrizgavanje le tega ob vstavitvi.
– Za odstranitev zamaška in manevriranje s katetrom uporabljamo sterilne zložence (aseptična metoda dela), da tako preprečimo morebiten prenos mikroorganizmov.

NACIONALNI PROTOKOLI AKTIVNOSTI ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE

16.	Zdravnik vzame vodilo in ga uvede skozi venski krak katetra, previdno izvleče osrednji venski kateter in pazi, da ne izvleče vodila.	<ul style="list-style-type: none">– Za odpiranje stiščka na venski liniji uporabljamo sterilne zložence (aseptična metoda dela), da tako preprečimo morebiten prenos mikroorganizmov.
17.	Zdravnik odstrani osrednji venski kateter, Dipl. m. s. komprimira mesto izstopišča katetra.	<ul style="list-style-type: none">– Če se zdravnik odloči, da bo poslal konico katetra na mikrobiološke preiskave, kateter odloži na sterilno površino (na kompreso ali pa v set).– Preprečimo odstranitev vodilne žice, krvavitev in posledično nastanek hematoma.
18.	Zdravnik uvede dializni kateter preko vodila na mesto, kjer je bil prejšnji dializni kateter.	<ul style="list-style-type: none">– Zagotovljen žilni pristop za dializno zdravljenje.
19.	Zdravnik odstrani vodilo in takoj zapre stišček na osrednjem venskem katetru in preveri prehodnost katetra in ga fiksira.	<ul style="list-style-type: none">– Prepreči se krvavitev ali zračna embolija.– Preveri prehodnost in pravilen položaj dializnega katetra.– Preprečimo izpad osrednjega venskega katetra.
20.	Zdravnik prebrizga osrednji venski kateter z 0,9% Na Cl in počasi aplicira polnilni volumen osrednjega venskega katetra z antikoagulantom.	<ul style="list-style-type: none">– Preprečimo trombozo osrednjega venskega katetra.
21.	Dipl. m. s. izvede prevezo osrednjega venskega katetra; odstrani masko pacientu, ga uredi. Sname zaščitne rokavice in razkuži roke.	
22.	Pospravi material in pripomočke in si razkuži roke.	<ul style="list-style-type: none">– Ločevanje odpadkov po navodilih Komisije za obvladovanje bolnišničnih okužb (KOB). – Skrb za varnost pacienta.
23.	Dipl. m. s. organizira rentgensko slikanje lege katetra, po naročilu zdravnika.	
24.	Po menjavi katetra dipl. m. s. dokumentira datum, vzrok menjave in kdo je osrednji venski kateter menjal, morebitno spremembo vrste, debeline, dolžine, lumna katetra ter polnilni volumen osrednjega venskega katetra, če je bila odposlana konica katetra na mikrobiološke preiskave ter rezultate preiskave konice katetra. Zabeležimo tudi aplicirano terapijo.	<ul style="list-style-type: none">– Zagotovimo sledljivost.

NACIONALNI PROTOKOLI AKTIVNOSTI ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE

Opombe, omejitve protokola:

- Osrednji venski kateter za hemodializo mora za izvedbo učinkovite hemodialize omogočati zadosten pretok krvi.
- Vzroki za menjavo osrednjega venskega katetra za hemodializo po vodilu so:
 - tromboza katetra,
 - prepogibanje katetra – »kniking«,
 - poškodbe katetra,
 - okužba katetra (*),
 - septično stanje(*)*pri katetrski okužbi so možni trije načini ukrepanja. Kateter se lahko ohrani, lahko ga menjamo preko vodila ali pa ga odstranimo. Smisel menjave katetra preko vodila je v tem, da z njo odstranimo vir okužbe.
- Osrednji venski kateter menjamo v prostoru namenjenem za aseptične posege (izjemoma v bolniški sobi).
- Pred posegom mora zdravnik pacientu poseg razložiti ter od njega pridobiti pisno soglasje. Vsak pacient na hemodializi mora biti seznanjen kako naj ravna z dializnim katetrom.
- Če se zdravnik odloči, da bo konico katetra poslal na mikrobiološke preiskave pa še pripravimo sterilno posodico za konico katetra in dodatne sterilne škarje.

Temeljna literatura:

- Aneks h Kolektivni pogodbi za zaposlene v zdravstveni negi, 2011. Uradni list Republike Slovenije št. 107/11. Available at: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP326> [6.12.2017].
- Grmek Košnik, I., Hvalič Zouzery, S. & Skela Savič, B., 2013. Okužbe povezane z zdravstvom. In: M. Logar, ed. *Osnove - vstavljanje in okužbe osrednjih venskih katetrov: zbornik predavanj z recenzijo. 4. simpozij Katedre za temeljne vede, 15. oktober 2013.* Jesenice: Visoka šola za zdravstvene vede; pp.74-82.
- Lindič, J., Kovač, D., Kveder, R., Malovrh, M., Pajek, J. & Rigler, A., et al., 2014. Bolezen ledvic. In: M. Malovrh, ed. *Žilni pristop za hemodializo.* Ljubljana. Slovensko zdravniško društvo – Slovensko nefrološko društvo, Univerzitetni klinični center Ljubljana, Klinični oddelek za nefrologijo, Interna klinika, pp.695-709.
- Rep, M. 2017. Okužbe in ukrepi pri pacientih z akutno in kronično ledvično odpovedjo. In: M. Rep, ed. *Smernice in strokovne podlage za preprečevanje nastanka okužb osrednjih žilnih katetrov: zbornik predavanj z recenzijo. Ljubljana, 22. september 2017.* Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije, Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v nefrologiji, dializi in transplantaciji, pp. 25-31.
- Strokovne podlage za pripravo programa za obvladovanje in preprečevanje bolnišničnih okužb. Delovna skupina pri Ministrstvu za zdravje RS, 2009. Ločitev čistih in nečistih postopkov ter pot, poglavje 10. Available at: http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/mz_dokumenti/delovna_podrocja/zdravstveno_varstvo/zdravstveno_varstvo_v_osebni/NAKOBO_september_2010/MZ_pogl_10_Locitev_prostorov_in_poti_2009.pdf. [6.12.2017].

	organ, ki izdaja sklep o ustreznosti:	številka sklepa:	datum:	odgovorna oseba:
Sklep skrbnika nacionalnega protokola	Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v nefrologiji, dializi in transplantaciji	22/ K	18.12.2017	<i>Ana Koroša</i>
I. sklep o ustreznosti nacionalnega protokola	Delovna skupina za nacionalne protokole ZBN	5/2/2017	4.12.2017	<i>Lojzka Prestor</i>
II. sklep o ustreznosti nacionalnega protokola	Upravni odbor Zbornice Zveze	335/K	18.4.2018	<i>Monika Ažman</i>
III. sklep o ustreznosti nacionalnega protokola	Razširjeni strokovni kolegij za zdravstveno in babiško nego	03a/27-2018	21.05.2018	<i>mag. Branko Bregar</i>

Dokument objavljen na spletni strani Zbornice – Zveze dne **06.09.2018**

Nacionalni protokol se uporablja najmanj do: **05.09.2020**